

FRÅN TASS
TILL FARBROR ERIC

En berättelse av A.W. Bergsten

Dagtecknad
ENAFORSHOLM I AUGUSTI 1921

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Stockholm 1996

ISBN 91-88780-00-7

FÖRORD

Här följer berättelsen om ”Tass”, en ung vilsekommen gråhund som fick ett tillfälligt fosterhem hos de irländska settrarna "Hej" och "Lord" och deras husse Alexander Bergsten, vilken också är den som skrivit ned berättelsen.

Husse, som var en framgångsrik grosshandlare från Stockholm, bodde under stora delar av året på sin stora gård Enaforsholm som ligger mellan Åre och Storlien i den jämtländska fjällvärlden. Han var en ivrig jägare, så hundarna Hej och Lord fick ofta vara med vid and-, rip- och harjakter runt om på egendomens vidsträckta marker.

En av grosshandlare Bergstens jaktkamrater var tandläkaren Eric Melchert från Uppsala – som alltså är den ”farbror Eric” som fick berättelsen om Tass sig tillägnad. Alldeles säkert var också denne jaktkamrat, liksom Bergsten själv, en stor hundvän. Det kan man förstå av ett bevarat vykort till honom från de båda settrarna där de beklagar att han rest hem igen (kortet är naturligtvis skrivet med deras husses handstil!).

Förutom jakt tillhörde också fotografering och måleri Alexander Bergstens stora intressen. Omslagets teckning av Tass är gjord av honom, men troligen finns inte längre det fotografi och den målning bevarade som nämns i texten. På Enaforsholm finns annars ännu ett flertal av hans målningar kvar, några med hans många jakthundar. Även många hundra fotografier som Bergsten tog finns bevarade. De är nu i förvar hos Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien i Stockholm. Efter hans frånfälle 1937 fick nämligen Akademien överta Enaforsholms egendom som numera är upprustad till pensionat, konferensgård och friluftsgård. Man kan alltså även idag, i likhet med lapphunden Tass 1920, trivas så bra på gården att den kan vara svår att lämna.

Gråhundar av samma sort som Tass var vanliga bland samerna i Jämtland. Här har Jonas Norberg, utanför sitt vinterviste vid Enafors, en fullvuxen släkting till Tass i kopplet. Foto: Alexander Bergsten.

TASS

En vacker solig augustidag sommaren 1920 kom den lilla raraste gråhundsvälp till Enafors. Han var ensam och öfvergifven, men glad och lekfull samt mycket försigkommen och klok. Han gjorde visit litet varstans i Enafors för att orientera sig och blef genom sitt vänliga och frimodiga uppträdande snart allas favorit. Ingen visste, hvem han tillhörde eller hvarifrån han kom; man trodde att hans husbonde icke kunde vara långt borta utan snart skulle gifva sig till känna. Tiden gick emellertid, och ingen husbond kom, men favoriten var lika glad och fick både mat och husrum, hvar han ville, äfven på Enaforsholm där han snart blef god vän med båda hundarna samt folket.

Han var som en liten fin ulltapp eller mycket mjuk hartass, hvarför han på Enaforsholm blef kallad ”Tass”, hvilket namn han snart lystrade till. Emellertid bestämde han sig en vacker dag för att taga stadigt logi på Enaforsholm, där han tycktes trifvas bäst, ty han blef troget kvar på gården, njutande lifvets glada klang- och jubeldagar. Han hade sin egen hundkoja, med nytt torrt hö till bädd; sina måltider intog han i god sämja tillsammans med ”Hej” och ”Lord”. Visserligen blef det strid någon gång om något läckert ben eller annan godbit, men lille Tass var så kvick i vändningarne, att han vanligtvis afgick med seger. Om morgnarna låg han alltid utanför på trappan till stora ingången, där han visste, att hundarne tidigt blefvo utsläppta. Han följde då aldrig med dem, utan smet in för att hälsa god morgon och taga oss på sängen, och sen blef han kvar inne och uppförde sig mycket fint. Inte var det värt att försöka lura ut honom, förrän vi voro färdigklädda och skulle taga långpromenaden. Då blef det lif och löje, slängpolska och vilda jakten med ”Hej” och ”Lord”. Han hade ett väldigt sjå att pigga upp de lindrigt ålderstigna settrarna till lek, och när ej annat hjälpte, bet han dem i ett öra eller ben, men helst i svansen. När de till slut ilsknade till och skulle straffa ynglingen, var det ”Tass”, som med förvånande snabbhet buktade i väg en bit för att strax börja på nytt. Så kunde leken fortsätta länge och väl, tills åskådarna lågo dubbla af skratt och lekkamraterna behöfde taga igen sig. Blef lille ”Tass” någon gång fast, blef straffet ej så hårt, ty därtill var sämjan för god och noblessen hos de irländska settrarna för stor mot deras nyförvärfvade lillebror.

Grosshandlare Bergsten ute på jakt med Tass kamrater, settrarna Hej och Lord.

Så gick några lyckliga veckor, under hvilka Tass förstod att vinna allas kärlek, och att han någonsin skulle lämna oss, tänkte ingen på. – Men säg mig ”en sällhet som varar beständigt”. Någon visste berätta, att lille Tass hade kommit hit, från Sylarna, i sällskap med några turistande damer med mycket korta kjolar och lindade ben. Damerna hade tagit tåget i Enafors samt lämnat sin lille ”laling” åt sitt öde. En gammal turistförare trodde, att Tass hörde hemma i en gård bortom Sylarna, långt inne i Norge, hvilket äfven visade sig vara fallet. Genast delgafs den utpekade ägaren, att Tass fanns här på gården, ifall han ville återtaga densamma. Svar kom, att hunden skulle medfölja en namngifven förare nästa gång denna skulle till Sylarna. Efter denna underrättelse blef det stor sorg på Enaforsholm vid tanken på att förlora lille Tass. Endast Tass själf var oberörd och lekte som vanligt sorglöst för minuten. Men äfven han skulle få känna afskedets smärta. Då föraren några dagar därefter kom med ett snöre, för att hämta honom, anade Tass oråd och smet. Efter en half dags bortovaro kom Tass hem och blef då bunden. Så kom afskedets svåra stund, icke utan tårar, ty sorgen var verklig. Tass såg mycket fundersam ut vid de många klappar och smekningar han fick, och så bar det i väg till roddbåten, som skulle föra honom öfver älfven. Men väl kommen i båten hoppade han genast i land och for som en oljad blixtn genom köksdörren och sökte skydd hos sina vänner, och då föraren kom, kröp han under ett stort bord för att gömma sig. Tre gånger upprepades detta och för varje gång såg Tass mer och mer förskrämd ut. Nu blef han buren i en av vännernas famn ned till båten och ånyo omklappad af oss alla. Så gled båten ut på älfven under högljudd sorg och gråt från Tass, som nu var bunden. Vännerna stodo kvar på stranden och sågo ut som om de följt en kär vän till grafven.

Då föraren återkom från Sylarna, berättade han, att resan gått bra och att Tass nu var i Sylstugan till dess en lapp om några dagar skulle föra honom till Norge igen. Nu trodde vi att Tass aldrig skulle hälsa på oss mera, men annorlunda stod det skrifvet i stjärnorna, ty cirka 8 dagar därefter var han här igen. Sent en eftermiddag hörde vi ett välbekant glädjetjut, och strax därefter flög en liten ulltapp rakt på oss under ideliga hopp och välkomsthälsningar, hvilka aldrig ville ta slut.

Sedan Tass ätit sig riktigt mätt och därefter haft en liten lekstund, fick han stanna inne öfver natten för att ej bli bortröfvad utan vår vetskap. Dagen därpå infann sig en lapp och omtalade, att han köpt hunden af ägaren, men att Tass sprungit ifrån honom på vägen från Sylarna, och, som han visste, att Tass trifieds här, antog han, att han sprungit hit till Enaforsholm. Samtidigt bad han att Tass skulle få stanna kvar på gården, medan han gjorde en liten järnvägsresa in i Norge och ej kunde medföra hunden. ”Se från Enaforsholm springer han inte”, sa lappen med känsla och öfvertygelse. Medan lappen var kvar, hade Tass gömt sig i ett inre rum under en möbel och kom ej fram förrän han fick klart för sig, hur landet låg. Nu följde fem lyckliga dagar, och både Tass och hans vänner njöto af samvaron, som var i allo angenäm och mycket glad. När femdagarsemestern var slut blef det sorg igen, och godvilligt följde Tass ej med lappen, utan måste han föra honom i band till stationen. Under de fem dagarna hade Tass blifvit både fotograferad och afmålad icke för att bevara honom i mitt minne, ty Tass kan icke glömmas, men för att bevara hans bild åt eftervärlden.

En del godt folk tro att djuren icke hafva något förstånd utan endast instinkt, men Tass har, så ung han var, bevisat motsatsen. Han hade både hjärta och förstånd, ja till och med stor intelligens. Han visste, hvad han ville, och gjorde sina beräkningar därefter med skarpsinne. Hans lokalsinne var i förhållande till hans ålder underbart.

Ja Tass han var ett snille
bland alla hundar små,
Han visste vad han ville
Och hvart han skulle gå,
När tjufpojksblicken lyste
uti hans ögonvrå,
Och han af glädje myste,
då tänkte han uppå
Ett sätt att skifvan klara
i något skojigt spratt,
Han kunde knepig vara
När oskuldsfull han satt.

Enaforsholm i Augusti 1921

A. W. B.

Den hundintresserade Alexander Bergsten både fotograferade och målade av sina jakthundar. Här är en av dem på en oljemålning som hänger på Enaforsholm.